

ED'YUTON KONSEPSIYASI: NAZARIY ASOSLAR, MODELLAR VA AMALIY QO'LLASH STRATEGIYALARI

Xomidov Meronshoh Olimjon o'g'li,

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti, Jismoniy madaniyat ta'lim yo'nalishi, 1-
bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'lim samaradorligini oshirishga qaratilgan Ed'yuton konsepsiyasining nazariy asoslari, amaliy ahamiyati va dolzarb muammolari atroflicha tahlil qilinadi. Konsepsiyaning zamonaviy ta'limdagi o'rni, uning asosiy prinsiplari va turli yosh guruhlariga uchun qo'llash usullari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Ed'yuton, ta'lim integratsiyasi, ishlab chiqarishga asoslangan ta'lim, intensiv ta'lim, kasbiy tayyorlik (Job Readiness), mentorlik, innovatsion ta'lim metodlari

Kirish: Ed'yuton konsepsiyasining kelib chiqishi va zaruriyati. Global iqtisodiyotning tezkor raqamlashtirilishi sharoitida, an'anaviy ta'lim tizimi va mehnat bozori talablari o'rtasida sezilarli tafovut (Skills Gap) yuzaga kelmoqda. Ed'yuton (Education + Marathon) konsepsiyasi — bu qisqa muddat ichida yuqori amaliy natijalarni ta'minlovchi innovatsion o'qitish modeli bo'lib, bu tafovutni bartaraf etishga xizmat qiladi. U ta'lim kurslarining eng yaxshi jihatlari birlashtirib, ishtirokchilarga real vaqt rejimida nazariy bilimlarni amaliy loyihalarga aylantirish imkonini beradi.

Ed'yutonning pedagogik asoslari. Ed'yuton konsepsiyasi bir nechta ilg'or pedagogik nazariyalarga tayanadi:

Tajribaga asoslangan ta'lim (Experiential learning): Jon Dyui va Devid Kolb kabi nazariyotchilar tomonidan ilgari surilgan bu yondashuvga ko'ra, eng samarali o'rganish shaxsiy tajriba (amaliyot) orqali sodir bo'ladi. Ed'yutonda o'quvchi passiv tinglovchi emas, balki faol ijodkorga aylanadi.

Muammoga asoslangan Ta'lim (Problem-Based Learning - PBL): Bu model talabalarni mavhum mavzularni o'rganish o'rniga, murakkab, ochiq yakunli muammolarni hal qilishga undaydi. Ed'yuton real biznes muammolarini o'quv jarayonining markaziga qo'yadi.

"Mastery learning" (mukammallikni o'zlashtirish): Bunda o'quvchiga keyingi bosqichga o'tishdan oldin oldingi bilimlarni yoki ko'nikmalarni to'liq egallash uchun zarur vaqt beriladi. Ed'yutonda bu, mentorlar tomonidan loyihaning har bir bosqichida doimiy va shaxsiy fikr-mulohazalar (feedback) berilishi orqali amalga oshiriladi.

Ed'yutonning tuzilishi va bosqichlari: Ed'yuton odatda 3 tadan 10 kungacha davom etadigan intensiv siklni tashkil etadi va quyidagi bosqichlardan iborat bo'ladi:

1. Kicking off (Kirish): Loyiha muammosi, buyurtmachi talablari va texnik cheklovlar taqdimoti. Jamoalarni shakllantirish va mentorlarni tanishtirish. Muammoni tushunish va jamoaviy ruhni shakllantirish.

2. Learning sprint (jadal o'qitish): Faqat loyiha uchun zarur bo'lgan asosiy nazariy bilimlar, vositalar va texnologiyalarni o'rgatish bo'yicha qisqa master-klasslar. Zarur ko'nikmalarga tezkor ega bo'lish.

3. Development & Mentoring (Ishlab Chiqarish): Jamoalarning mentorlar ko'magida loyiha ustida amaliy ishlashi. Doimiy prototiplash, testlash va iteratsiya. Loyihaning MVP (Minimal Ishlaydigan Mahsulot) versiyasini yaratish.

Konsepsiya maqsad va ishtirokchilarga qarab turli shakllarda qo'llanilishi mumkin:

Korporativ Ed'yuton: Kompaniya ichidagi xodimlarni qisqa muddatda yangi texnologiyaga (masalan, sun'iy intellekt yoki blockchain) o'rgatish va shu orqali ichki innovatsiyalarni rag'batlantirish.

Akademik Ed'yuton: Universitetlarda o'quv kurslarining yakuniy loyihasi sifatida o'tkaziladi. Talabalar o'quv rejasidagi mavzuni amaliy loyihaga aylantirishadi.

Hukumat Ed'yutoni (GovTech): Davlat organlari oldidagi muammolarga (masalan, transport, sog'liqni saqlash sohalarida) yechim topish uchun tashkil etiladi. Bu esa jamoatchilikni boshqaruvga jalb qilishga xizmat qiladi.

Amalga oshirishdagi qiyinchiliklar va ularni yechish: Sifatli Mentorlik Ed'yuton uchun nazariyotchi emas, balki real tajribaga ega, samarali kommunikatsiya qila oladigan amaliyotchi mentorlar kerak. Mentorlarni loyihaga mos bo'lgan yirik kompaniyalardan jalb qilish. Mentorlar uchun maxsus rag'batlantirish tizimini joriy etish lozim.

Jamoaviy ziddiyatlar intensivlik va vaqt cheklovi jamoalar ichida ziddiyatlarni keltirib chiqarishi mumkin. Loyihaning boshida "soft-skills" (yumshoq ko'nikmalar) bo'yicha qisqa treninglar o'tkazish. Jamoa tarkibini imkon qadar diversifikatsiya qilish kerak. Loyihaning real qiymati ba'zan taqdim etilgan yechimlar nazariy bo'lib qoladi va keyinchalik amalga oshmaydi. Buyurtmachining loyihaga mulkdorlik hissini oshirish. Eng yaxshi yechimlarni keyingi bosqichda moliyalashtirish bo'yicha kelishuvlarni Ed'yuton boshlanishidan oldin belgilash lozim.

Xulosa. Ed'yuton konsepsiyasi — bu ta'lim va ishlab chiqarish o'rtasidagi simbiotik munosabatni ta'minlaydigan kuchli mexanizmdir. U shaxsni kelajak kasblariga tayyorlashda nafaqat bilim, balki qo'llash mahoratini ham berishga

qaratilgan. Ushbu formatni ta'lim tizimiga keng tatbiq etish, mamlakatning kadrlar salohiyatini tezkor va sifatli oshirish, shuningdek, innovatsion iqtisodiyotni rivojlantirish uchun muhim strategik qadamdir.